

Handreiking

bij het verlenen van een bijzondere taak voor geestelijke verzorging vanuit de Nederlandse Gereformeerde Kerken

Inleiding

Deze handreiking is geschreven ter ondersteuning van de kerken bij het verlenen van een bijzondere taak voor geestelijk verzorgers. Deze handreiking is een nadere uitwerking bij *Kerkorde 2023 Artikel B7* betreffende een **predikant met een bijzondere taak** én bij *Kerkorde 2023 Artikel B20* betreffende een **kerkelijk werker**, inclusief de bijbehorende Landelijke Regelingen.

De kerken spreken van het verlenen van een bijzondere taak voor geestelijke verzorging. Vanuit het perspectief van de beroepsgroep en van de ontvangende instanties wordt deze bijzondere taak veelal ‘zending’ genoemd. Het verlenen van een dergelijke zending is een betekenisvolle aangelegenheid.

Een bijzondere kerkelijk opdracht of zending voor (professionele) geestelijke verzorging kan worden verleend aan leden van de kerken die zich hiertoe *geroepen* weten en die daartoe een *deugdelijke opleiding* hebben gevolgd en die aantoonbaar beschikken over de benodigde *gaven*. De kerkenraad is verantwoordelijk voor het ambtelijk en/of inhoudelijk *toezicht* op de dienst van de geestelijk verzorger.

Bijzondere taak als zending

De betekenis van deze zending kent verschillende dimensies. In het visiedocument van de landelijke Commissie Geestelijke Verzorging is de volgende beschrijving gegeven van de betekenis van de zending.¹

“De kerken *zenden* geestelijke verzorgers door hen een bijzondere opdracht tot geestelijke verzorging te verlenen. Een dergelijke zending heeft betekenis voor geestelijke verzorgers, voor de praktijk van de geestelijke verzorging en voor de kerken.

¹ Zie het rapport ‘Goed leven’ van de Commissie Geestelijke Verzorging vastgesteld op de Landelijke Vergadering 2019 van de (voorheen) Nederlands Gereformeerde Kerken en de Generale Synode van de (voorheen) Gereformeerde Kerken vrijgemaakt 2020

Bron

Met het ontvangen van een kerkelijke opdracht of een zending wordt bevestigd dat de geestelijk verzorger is opgenomen in de beweging die van God, de Zender, uitgaat naar mensen. Een kerkelijke zending bevestigt en drukt uit, dat de geestelijke verzorger wil leven en werken vanuit Hem die de Bron is van alle licht, liefde en leven en dat in haar/zijn werk de Zender present gesteld wordt. Zo ondersteunt en bevestigt een kerkelijke zending de levensbeschouwelijke identiteit van de geestelijke verzorger.

Traditie en kwaliteit

Een zending drukt uit, dat de geestelijk verzorger in haar/zijn werk niet alleen staat, maar dat zij/hij is opgenomen in een grotere gemeenschap waar geloof wordt beleden, beleefd, gedeeld en geoefend. Dit proces scherpt en vormt zowel de traditie als het persoonlijk geloof en de levensbeschouwelijke identiteit van de geestelijke verzorger. Dit biedt enerzijds een zekere waarborg voor levensbeschouwelijke evenwichtigheid, kwaliteit en zorgvuldigheid van de geestelijke verzorger. Anderzijds brengen geestelijke verzorgers hun expertise en ervaring in het kerkelijk leven in en geven de kerken aan die expertise en ervaring ruimte en maken er dankbaar gebruik van. Daarmee wordt de traditie verrijkt.

Representatie en volmacht

Een kerkelijke zending stelt een geestelijk verzorger in staat de kerk als geloofsgemeenschap te representeren binnen het veld van de geestelijke verzorging. Daarmee onderstreept een zending de bijzondere rol en positie van geestelijke verzorgers binnen de instituties waarbinnen ze werkzaam zijn. Hun perspectief wordt niet enkel door die instituties bepaald. Ook wordt met een zending een volmacht verleend als kerkelijk ambtsdrager op te treden in pastorale ontmoetingen, bediening van het Woord en sacramenten en in andere rituele handelingen.²

Veiligheid en vertrouwelijkheid

Veiligheid en vertrouwelijkheid zijn onmisbaar voor geestelijke verzorging. Een zending verleent aan de geestelijke verzorger de *status van geestelijke*. Hij/zij bekleedt een geestelijk ambt. Aan dat geestelijk ambt is het ambtsgeheim verbonden. Dit ambtsgeheim is wettelijk erkend en beschermd. Daarmee kan een gezonden geestelijke verzorger optimale veiligheid en vertrouwelijkheid bieden.”

Roeping

- Innerlijk verlangen om namens God mensen in bijzondere omstandigheden met aandacht en zorg te dienen
- Bereidheid van een gemeente die roeping te bevestigen als deel uitmakend van de roeping van de kerk in deze wereld

² De beschrijvingen van de kerkelijke volmachten of ambtelijke bevoegdheden gaat nog uit van predikanten die een bijzondere taak voor geestelijk verzorging ontvangen. De Kerkorde 2023 geeft ook aan andere leden de ruimte een dergelijke taak te ontvangen. (Art. B20) De kerkelijke bevoegdheden zullen daarop per geestelijk verzorger moeten worden aangepast (zie hieronder, laatste bullet onder **Toezicht**)

- Het formaliseren van de roeping door een plaatselijke kerk in een bijzondere opdracht (of zending) namens de kerken

Opleiding

- Predikantsmaster Theologie
- Erkende HBO-opleiding of academische Master 'Geestelijke Verzorging' (zie voor overzicht <https://www.skgv.nl/initiele-opleidingen-tot-geestelijk-verzorger>)

Gaven

- Een levend geloof en vertrouwdheid met de gereformeerde traditie en theologie
- De bereidheid en het vermogen de (protestantse) kerken in haar volle breedte te representeren
- Het vermogen om verbinding te leggen over grenzen van levensbeschouwelijke of geloofstradities heen
- De bereidheid en het vermogen samen te werken met collega's vanuit andere levensbeschouwelijke of geloofstradities

Kerkelijke positie

- Een geestelijk verzorger die als predikant een taak voor geestelijke verzorging ontvangen heeft, heeft de kerkelijk positie, zoals die in de Kerkorde 2023 **Artikel B7** is vastgelegd.
- Een geestelijk verzorger die niet het ambt van dienaar van het Woord bekleedt, heeft kerkelijk de status en positie zoals die in de Kerkorde 2023 **Artikel B20** is vastgelegd.
- Een geestelijk verzorger verricht haar/zijn werkzaamheden ambtelijk en/of inhoudelijk onder verantwoordelijkheid en toezicht van de zendende kerkenraad.
- Kerkelijke begeleiding van alle door de kerken gezonden geestelijk verzorgers wordt geboden door de landelijke Commissie Geestelijke Verzorging conform haar opdracht.³

Toezicht

Het ambtelijk en/of inhoudelijk toezicht is principieel en formeel de verantwoordelijkheid van de kerkenraad van de zendende kerk, maar daarmee allerminst een formaliteit. Toezicht is allereerst *een geestelijke zaak* en niet zozeer een formele zaak die in *checklists* en harde criteria te vangen is. Daarom geven we in het vervolg enkele mogelijke elementen en aandachtspunten.

³ In een gezamenlijk besluit hebben de Landelijke Vergadering van de (voorheen) Nederlands Gereformeerde Kerken te Zeewolde 2019 en de Generale Synode van de (voorheen) Gereformeerde Kerken vrijgemaakt te Goes 2020 een gezamenlijke Commissie Geestelijke Verzorging ingesteld o.a. met de opdracht "predikanten met een bijzondere opdracht voor geestelijke verzorging en eventueel andere werkers die van de kerken een zending voor professionele geestelijke verzorging hebben ontvangen, te ondersteunen en te begeleiden."

- **Gebed** – De relatie tussen een geestelijk verzorger en haar/zijn zendende kerk is allereerst gekwalificeerd door gebed. Een geestelijk verzorger werkt immers vanuit en namens de kerken en wordt dan ook gedragen door regelmatige voorbede in de kerkdiensten en door persoonlijke gebeden in de gemeente.
- **Tweerichting** – Toezicht is vooral een zaak van in gesprek blijven met elkaar, van tweerichting verkeer. Niet alleen: hoe kijkt de kerk aan tegen het werk van de geestelijk verzorger, maar ook: hoe kijkt een geestelijk verzorger aan tegen de kerkelijke praktijk en wat kan haar/zijn bijdrage zijn.
- **Inhoudelijk kader** – Toezicht op de inhoud van het werk van een geestelijk verzorger wordt niet alleen bepaald door kerkelijke visies en documenten, maar evenzeer door de eisen die haar/zijn specifieke professionele context stelt. Kennis van en belangstelling voor de geestelijk verzorger in haar/zijn professionele context is voor een adequaat toezicht dan ook onontbeerlijk. De expertise van de Commissie Geestelijke Verzorging kan de kerkenraad hierin ondersteunen. Neem daarnaast kennis van de betreffende functieomschrijving en beroepscode.
- **Verslag** – Het verdient aanbeveling concrete afspraken te maken over het uitbrengen van een mondeling en/of schriftelijk verslag door de geestelijk verzorger van haar/zijn werkzaamheden. Dit verslag kan tijdens een kerkenraadsvergadering worden besproken en mogelijk breder gedeeld worden met de gemeente.
- **Werkbezoek** – Het periodiek brengen van een werkbezoek op de werkplek van de geestelijk verzorger verdient aanbeveling. Heldere afspraken helpen.
- **Participatie in kerkelijk leven** – Het verdient aanbeveling het werk en de expertise van de geestelijk verzorger een plaats te geven binnen het kerkelijk leven. Dit kan bijv. door afspraken over het voorgaan in erediensten, het betrekken van geestelijk verzorgers bij specifieke pastorale thema's.
- **Bevoegdheid** – Binnen verschillende professionele contexten wordt de geestelijk verzorger geacht te beschikken over specifieke kerkelijk bevoegdheden (bijv. voorgaan in vieringen). Maak duidelijke afspraken over het verlenen van kerkelijke bevoegdheden die relevant zijn voor het werk van de geestelijk verzorger. Vermijd het verlenen van bevoegdheden die niet passen bij de status van een kerkelijk werker. Vraag zo nodig advies aan de landelijke Commissie Geestelijke Verzorging en de landelijke Commissie Kerkelijke Adviezen.

Zowel de geestelijk verzorgers, de ontvangende instanties, als de doelgroep van de geestelijke verzorging zijn gebaat bij duidelijkheid. Het maken van goede afspraken vooraf is daarom van groot belang en helpt de ambtelijke/inhoudelijke kwaliteit van de geestelijk verzorger te borgen.